

Preek Hand. 10:23b-48, Hand. 1:8 – Thema ‘Grensverleggend’

Broeders en zusters,

Is het u wel eens opgevallen hoe vaak grote gebeurtenissen in de bijbel heel klein beginnen? De verlossing van Israel uit Egypte begint met een vondeling in een biezen kistje. De verlossing van de zonde en de overwinning op de dood begint met de geboorte van een jongetje in een Joods timmermansgezinnetje. En nu, vandaag lezen we hoe God, na eeuwen lang zich hoofdzakelijk met het volk Israel te hebben bemoeid, de grenzen doorbreekt en zich ook gaat richten op de andere volken. En hoe begint het? Nou, gewoon, een eenvoudige visserman op het dak van het huis van een leerlooier, bij wie het altijd naar dode beesten stonk. Daarom zal die Simon wel aan de zee hebben gewoond, kon het nog een beetje doorwaaien. Een gigantische verandering, die mede bepalend is geweest voor het feit dat de christelijke boodschap tot aan Europa is doorgedrongen, begon daar op dat dak van een leerlooier. God zelf maakte daar duidelijk dat de tijd is aangebroken om de grenzen te verleggen en de deuren open te gooien.

Het bijbelboek Handelingen beschrijft hoe het Evangelie vanuit Jeruzalem de wereld is overgegaan. Daarom heb ik ook even Hand. 1:8 laten lezen. Het waren de laatste woorden van de Here Jezus hier op aarde: *Maar wanneer de Heilige Geest over jullie komt, zullen jullie kracht ontvangen en van mij getuigen in Jeruzalem, in heel Judea en Samaria, tot aan de uiteinden van de aarde.* En dat is precies wat het bijbelboek Handelingen beschrijft. Het begon in Jeruzalem, toen de andere steden van Juda, in Handelingen 8 komen de Samaritanen in beeld. En in Handelingen 9 zien we een gecastreerde, zwarte Ethiopische minister van financiën tot geloof komen, de eerste Afrikaan. En nu in Hand. 10 Cornelius, een Italiaan, de eerste Europeaan, een centurio, een hoofdman over honderd, van de Italiaanse cohort. Een cohort is een legerafdeling van 600-1000 man.

Zowel deze Ethiopische minister als Cornelius waren zogenaamde vereerders van God. Beiden hadden de buik vol van de heidense godsdiensten en waren sterk geboeid door de godsdienst van de Joden. Dat kwam in die tijd vaker voor dat mensen uit andere volken de God van Israel gingen vereren. Daarin zijn twee groepen te onderscheiden. De zogenaamde proselieten of Jodengenoten gingen echt over tot het Jodendom. Zij lieten zich besnijden en gingen zich ook aan de

Joodse spijswetten houden. Ook ondergingen zij de zogenaamde proselietendoop, een inlijvingsritueel om over te gaan tot het Joodse volk. Een tweede groep van niet-Joden die de God van Israel dienen zijn de zogenaamde vereerders van God. Deze vereerders van God gingen niet zo ver. Zij bezochten de synagoge om onderwezen te worden in de Joodse wet. Aanbaden de God van Israel, maar lieten zich niet besnijden en hielden zich ook niet aan de Joodse spijswetten. En dat gold nu ook voor Cornelius. Van hem staat vermeld dat hij God aanbad en ook dat hij aalmoezen – financiële steun – gaf aan de armen in Israel.

Nu viel het nog niet mee om de Jood Petrus zo ver te krijgen dat hij bij die Romeinse hoofdman naar binnen ging. Daar moest letterlijk hemel en aarde voor bewogen worden. Eerst verscheen er een engel aan Cornelius. Niet om het Evangelie te verkondigen trouwens. Dat moest Petrus doen. De boodschap van verlossing van zonde kan alleen maar gebracht worden door iemand die ervaren heeft wat het is om van zonden bevrijd te worden. Een engel kan dààr nu net niet over meepraten. Petrus wel. Hij is na zijn driedubbele verlochening heel klein geworden. Na de opstanding heeft de opgestane Heer hem tot drie keer toe indringend gevraagd of Petrus Jezus werkelijk lief had. Ik hoop dat Petrus' antwoord ook jouw antwoord is, trouwens: *Ja Heer, U weet ik dat ik U lief heb!* (Joh.21)

De engel verscheen aan Cornelius om hem te vertellen dat hij zijn knechten naar Joppe moest sturen om Simon Petrus op te halen. Waarom? In Hand. 11:14 lezen we het antwoord. Petrus vertelt in dit hoofdstuk aan de broeders in Jeruzalem wat er allemaal gebeurt is bij Cornelius. Petrus moest gehaald worden *om aan Cornelius en zijn huisgenoten te vertellen hoe zij gered kunnen worden*. Daar gaat het om bij de verkondiging van het Evangelie. Niet meer en niet minder. Mensen die door hun zonden van God gescheiden zijn, de weg wijzen naar Jezus Christus. Hij wil voor Jood en niet-Jood Verlosser zijn.

Cornelius stuur een drietal boodschappers vanuit Caesarea naar Joppe, een reis van zo'n 50 kilometer. De stad Caesarea is ooit gebouwd door Herodes ter ere van de keizer – caesar – de ruïnes van deze stad zijn nog altijd te bezichtigen. Joppe is de tegenwoordige stad Jaffa. Op het moment dat de boodschappers bijna in Joppe aankwamen, een stukje goddelijke timing, zat Petrus op dat dak van het huis van Simon. En daar kreeg Petrus een visioen. Een groot laken werd aan vier punten vastgehouden en werd op aarde neergelaten. Op dat laken zag hij allerlei dieren:

viervoeters, reptielen, vogels, van alles. Kortom, er krioelden allerlei dieren door elkaar, reine dieren, die hij volgens de wet van Mozes wel mocht eten en onreine dieren, die hij volgens de wet van Mozes niet mocht eten. Maar omdat de dieren met elkaar in contact kwamen waren ook de reine dieren in feite onrein geworden, zodat ze nu allemaal verboden voedsel geworden waren. Daarop hoorde Petrus een stem uit de hemel klinken: *ga je gang Petrus, slacht en eet*. Voor de vrome Petrus was dat een onmogelijke opdracht. Al meer dan 1000 jaar stond in Leviticus 11 en Deuteronomium 14 te lezen welke van deze dieren voor de consumptie verboden waren. Dat was één van de middelen waarmee de Here God Israel inprentte dat Hij het als zijn heilige volk had afgezonderd van de wereld en voor Zijn dienst had bestemd. Geen wonder dat Petrus protesteerde, zelfs al kwam het bevel uit de hemel. *Dat nooit Here. Ik heb nog nooit iets gegeten dan onheilig of onrein is*. Het stond in zijn ziel gebrand. Onrein gedierte is volgens Leviticus 11:10 weerzinwekkend, een gruwel zegt de NBG vertaling. Petrus kende ongetwijfeld het verhaal van Daniël die waagde zijn leven aan het hof van Babel door te weigeren onrein voedsel te eten. Zal Petrus dan nu zo maar van dat eeuwenoude voorschrift afwijken? De enige die hem kon overtuigen was de wetgever zelf. En daarom klonk het tot drie maal toe: *wat God rein verklaard heeft, zul jij niet als verwerpelijk beschouwen*.

Terwijl Petrus nog over het visioen nadacht, stonden de boodschappers van Cornelius op de stoep met het verzoek aan Petrus om mee te gaan naar Ceasarea. Een verzoek waar Petrus normaal gesproken nooit op in zou gaan. Maar als God nu zelf grensverleggend bezig is en de slagboom tussen Joden en niet-joden ophaalt, dan mag Petrus de barrière niet handhaven. God tilt Petrus als het ware zelf over de drempel. Door deze gebeurtenis werd Petrus' Joodse exclusieve denken zo ver afgekalfd dat hij de mannen in huis uitnodigde en zij bleven zelfs bij hem overnachten.

De volgende morgen vertrok er een groep van 10 mannen uit Joppe naar Caesarea. Petrus, een soldaat en twee slaven van Cornelius, en zes broeders uit de gemeente van Joppe. De volgende dag kwam de groep aan bij het huis van Cornelius. Hartverwarmend wat ze daar aantroffen. Cornelius had familieleden en vrienden opgetrommeld. Een huis vol mensen met een hart dat openstaat voor de boodschap van het Evangelie. Voor deze niet-Joodse mensen was de situatie net zo ongewoon

als voor Petrus. Een Jood bij hen in huis? De Joden wilden nog niet eens iets aanraken in het huis van een heiden. Denk maar aan de Joodse leiders die weigerden bij de berechting van Jezus bij Pontius Pilatus in het gerechtsgebouw te komen (Joh.18:28). Vandaar dat Petrus de ongewone situatie maar bespreekbaar maakt: *u weet dat het de Joden verboden is met niet-Joden om te gaan en dat ze niet bij hen aan huis mogen komen, maar God heeft me duidelijk gemaakt dat ik geen enkel mens als verwerpelijk of onrein mag beschouwen.*

Petrus maakt zijn gehoor duidelijk dat er bij God geen aanneming des persoons is. Al hebben de Joden jullie heel vaak het gevoel gegeven bij God niet in tel te zijn. God heeft mij iets heel anders laten zien. Wat Hij rein verklaart mag ik niet onrein verklaren.

Tussen twee haakjes, dat heeft ons ook wel iets te zeggen. Als bij God niemand een voorkeursbehandeling krijgt, dan mag dat bij ons dus ook niet zo zijn. We mogen mensen nooit het gevoel geven bij voorbaat uitgesloten te zijn.

Laat dat heel duidelijk zijn. Maar tegelijkertijd moeten we wel even uitkijken. Het besef dat we niemand mogen uitsluiten wil niet zeggen dat we daarom ook maar elke leefwijze moeten goedkeuren. Dat zijn twee verschillende dingen. Jezus sluit niemand uit. Zelfs de overspelige vrouw niet. Hij veroordeelt haar niet, maar geeft haar toch ook de opdracht mee te stoppen met zondigen. Dit is een gevoelig punt. Je kunt naar twee kanten een fout maken. Je kunt mensen bij voorbaat afwijzen vanwege hun gedrag, afkomst of wat dan ook. Dat is fout! Bij God is geen aanneming des persoons. Iedereen is welkom bij God. Maar dat neemt niet weg dat dingen die niet in de haak zijn niet op tafel moeten komen. Iemand zei eens: *God houdt zoveel van je dat je mag komen zoals je bent.*

Maar God houdt ook zoveel van je dat Hij niet wil dat je blijft zoals je bent.

Cornelius zou je op dit moment nog 'randkerkelijk' kunnen noemen. Hij was een onbesneden Italiaan. Weliswaar een beste man, hij gaf aalmoezen weg aan arme Joden, hij leefde godvruchtig, maar hij hoorde er nooit helemaal bij. En nu heft God de barrière op. Grensverleggend. De niet-Joden horen er helemaal bij. Dit hoofdstuk gaat in principe over de eerste niet-Joden die bekeerd werden. Maar met hetzelfde recht zou je kunnen zeggen dat Petrus hier bekeerd werd. Petrus stond absoluut niet te trappelen om met het goede nieuws naar de niet-Joden te gaan. Hij wist ongetwijfeld wel van de belofte aan Abraham dat zijn grote Zoon ook tot zegen voor

de andere volken zou zijn, maar om Petrus duidelijk te maken dat God hem daarbij zou inschakelen moest er heel wat gebeuren. Daarvoor moest er bij Petrus een ware ommekeer plaatsvinden.

Maar nu die ommekeer bij Petrus heeft plaatsgevonden en hij overtuigd is geraakt dat God ook de niet-Joden met het Evangelie wil bereiken gaat Petrus spreken. Wat mij altijd weer opvalt bij de preken van de apostelen is dat ze zo eenvoudig zijn. Petrus vertelt gewoon van Jezus. Hij vertelt hoe Jezus een weldoener was. Met andere woorden: Hij deed alleen maar goed. En toch hoewel Hij alleen maar goed deed, werd Hij gekruisigd. De weldoener stierf als een vervloekte. Maar de dood kon Hem niet houden. Jezus ging er dwars door heen. Hij overwon de dood. De apostel Paulus schrijft later dat de dood is verzwolgen in de overwinning. Sinds Pasen is de dood de dood niet meer. Van al deze feiten is Petrus ooggetuige geweest. Hij heeft de wonderen gezien, hij heeft de kruisdood gezien, hij heeft het lege graf gezien en hij heeft zelfs gegeten met de opgestane Heer. Petrus' slotzin is eenvoudig: voor iedereen die in Jezus gelooft is er vergeving van zonden beschikbaar. Hoor je dat Cornelius? Jezus die absoluut goed was, stierf als een vervloekte, zodat jij, een vervloekte, die als niet-Jood geen deel had aan de beloften van God, kind aan huis mag worden bij de God van Israel. Jezus betaalde als het ware je toegangsbewijs. Hij maakte het weer goed tussen God en mens.

Terwijl Petrus sprak daalde de Heilige Geest neer op iedereen die naar zijn toespraak luisterde. Dat was een opmerkelijk gebeuren. De aanwezigen spraken in klanktaal. Deze klanktaal komt nog wel voor onder christenen. Sommigen menen dat iedere christen deze gave zou moeten uitoefenen. Dan wordt het spreken in klanktaal als bewijs gezien dat je de Heilige Geest hebt ontvangen.

Persoonlijk lees ik dat niet zo in de bijbel. In de eerste plaats moeten we ons afvragen of de klanktaal hier een teken is voor de ontvanger van die taal of voor de omstanders. We lezen in ieder geval dat de Joodse gelovigen die met Petrus waren meegekomen hoogst verbaasd waren. Voor hen was het uiterlijke teken het bewijs dat zelfs deze niet-Joden ook de Heilige Geest hadden ontvangen. Dat gaf hun vrijmoedigheid om deze mensen te dopen. Bovendien hebben Petrus en zijn Joodse vrienden nog heel wat uit te leggen aan hun Joodse volksgenoten. Petrus en zijn vrienden zijn nu wel overtuigd van het feit dat de slagboom tussen Jood en niet-Jood

omhoog gehaald is, maar uit het volgende hoofdstuk blijkt wel dat hun Joodse geloofsgenoten daar nog niet zo zeker van waren. En juist dit zichtbare teken van de klanktaal maakte dat de Joodse christenen tot de overtuiging kwamen dat God geen onderscheid meer maakt. De Geest is immers ook aan die mensen in het huis van Cornelius gegeven.

Er is voor wat betreft die klanktaal nog iets opmerkelijks aan de hand. Ik heb net met u Hand. 1:8 gelezen. Jezus geeft de opdracht te getuigen in Jeruzalem, Judea, Samaria en tot de uitersten der aard. De uitwerking van deze opdracht is in het bijbelboek Handelingen te lezen. In deze tekst zijn verschillende cirkels op te merken. De binnenste cirkel is Jeruzalem en Judea, het Joodse volk. Dan volgt de cirkel van de Samaritanen, een mengvolk dat verwantschap had met het Joodse volk, dan de cirkel van de andere volken. In Handelingen is er een aantal keren sprake van deze klanktaal. De eerste keer op de Pinksterdag, toen in Jeruzalem de Heilige Geest werd uitgestort. Dat is de binnenste cirkel: het Joodse volk. In Hand. 8 komen voor het eerst de Samaritanen in aanraking met het Evangelie van Jezus. Als de tweede cirkel wordt binnengegaan is er weer sprake van klanktaal. In onze tekst van vandaag en ook in Hand. 19 komen er mensen uit de andere volken tot geloof. En opnieuw is er sprake van klanktaal. De derde cirkel wordt binnengegaan. De klanktaal is in het bijbelboek Handelingen als het ware een onderstreping van God, dat er weer een cirkel wordt doorbroken. God zet als het ware zijn handtekening. Dat was nodig. De Joodse gelovigen zullen geen contact zoeken met de Samaritanen of met de andere volkeren. God moest hen daar zelf van overtuigen. In de tekst van vandaag hebben we gezien hoe hemel en aarde werden bewogen om Petrus zover te krijgen bij Cornelius naar binnen te gaan. Dat was werkelijk een bekering.

Petrus moest overtuigd worden dat God niemand buitensluit. Zo kon hij een boodschapper zijn in het huis van Cornelius. Cornelius moest ontdekken dat Jezus, door te sterven aan het kruis en door op te staan uit de dood, de weg ook voor hem heeft vrijgemaakt. Cornelius mocht thuiskomen bij God.

Twee bekeringen. Dat zou ik ook maar zo op ons van toepassing kunnen zijn. Misschien ben je wel net als Petrus een doorgewinterde christen, maar ben je je nog niet bewust dat Gods hart ook naar de mensen buiten ons veilige kerkgebouwtje uitgaat. Dan kan er maar zo een grensverleggende bekering nodig zijn.

Maar het kan ook zijn dat je jezelf als een outsider beschouwt. Misschien zie je niet zo vaak een kerk van binnen. Dan geldt voor jou hetzelfde als voor Cornelius: weet je welkom bij God. God sluit geen mensen uit. Hij sluit mensen in. Kijk naar het kruis. Kijk naar het lege graf. Zo is er vrij toegang gekomen voor wie maar wil. Aan God zal het niet liggen. Hij wil wel. Hij heeft er alles aan gedaan.

Cornelius nodigde Petrus in zijn huis. Misschien wordt het voor jou tijd om Jezus zelf in je levenshuis te nodigen.

Amen.

April 2012
G.P. Hartkamp
Wapenveld